

Lieta Nr.A43015313

SKA-413/2016

SPRIEDUMS

Rīgā 2016.gada 31.martā

Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesnese R.Vīduša

tiesnese J.Briede

tiesnese I.Skultāne

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA „Latgales elektromontāža” pieteikumu par Konkurences padomes 2013.gada 17.jūnija lēmuma Nr.E02-31 atcelšanu daļā, sakarā ar SIA „Latgales elektromontāža” kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2015.gada 14.jūlija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Konkurences padome ar 2013.gada 17.jūnija lēmumu Nr.E02-31 26 komercsabiedrībām, tostarp pieteicējai SIA „Latgales elektromontāža”, uzlika naudas sodu par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 5.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu, jo komercsabiedrības bija savstarpēji vienojušās par piedalīšanās noteikumiem elektroietaišu būvdarbu un elektromontāžas darbu konkursos, ko galvenokārt rīkoja AS „Latvenergo” un AS „Sadales tīkls”. Lēmumā konstatēts, ka SIA „Latgales elektromontāža” darbību rezultātā konkurence tika ierobežota 13 konkursos, par ko tai uzlikts naudas sods 25 211 latu.

[2] SIA „Latgales elektromontāža” iesniedza Administratīvajā apgabaltiesā pieteikumu par lēmuma atcelšanu daļā, kurā tai noteikts naudas sods.

[3] Apgabaltiesa ar 2015.gada 14.jūlija spriedumu pieteikumu noraidīja, balstoties uz turpmāk minētajiem apsvērumiem.

[3.1] Konkurences likums aizliedz tirgus dalībnieku vienošanos par piedalīšanos vai nepiedalīšanos konkursos vai par šīs darbības noteikumiem.

Saskaņota darbība ir jebkuri tieši vai netieši tāda veida kontakti starp tirgus dalībniekiem, kuri atklāj konkurentam darbības, kuras tie nolēmuši vai plāno veikt tirgū, kur šādu kontaktu mērķis vai sekas ir radīt tādus konkurences apstākļus, kuri neatbilst konkrētā tirgus normāliem apstākļiem.

No Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas formulējuma secināms, ka 1.–7.punktā minēto darbību mērķis objektīvā nozīmē vienmēr ir vērsts pret konkurenci un to sekas parasti ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana. Vienošanās mērķis vai sekas normas piemērotājam ir īpaši jāpierāda tikai tad, ja faktiskais gadījums neatbilst kādam no normā minētajiem speciālajiem tiesiskajiem sastāviem.

Minētās normas kontekstā „mērķis” nenozīmē dalībnieku subjektīvo attieksmi, bet gan vienošanās objektīvo nozīmi un nolūku tajā ekonomiskajā kontekstā, kādā to ir domāts īstenot. Ja tiek konstatēts, ka neatkarīgi tirgus dalībnieki vienojušies par piedalīšanos iepirkumā vai par šīs darbības noteikumiem, un ir pierādīts, ka šī vienošanās izpaudusies kā saskaņota darbība, tad mērķis kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci atklājas pašās darbībās, kas noteiktas Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 5.punktā. Turklāt, lai pierādītu pret konkurenci vērstu nodomu, pietiek ar pašu faktu, ka ir saņemta informācija no konkurējoša tirgus dalībnieka, ko neatkarīgs tirgus dalībnieks glabā kā komercnoslēpumu.

Lietā nav strīda, ka pieteicēja ir veikusi Konkurences padomes lēmumā norādītās darbības – sūtījusi citām komercsabiedrībām vai saņēmusi no citām komercsabiedrībām e-pastus ar savām iepirkumu piedāvājumu summām un tāmēm, kā arī pārsūtījusi citas komercsabiedrības tāmi ar iepirkumā piedāvātajām summām. Vienā gadījumā e-pasta sarakste nav konstatēta, taču pie citas komercsabiedrības atrasta pieteicējas tāme ar tās piedāvātajām cenām. No lēmumā ietvertās tabulas izriet, ka pavisam konstatētas šādas pieteicējas darbības 13 iepirkumu konkursos.

No lēmuma izriet, ka Konkurences padome ir ieguvusi pierādījumus par pieteicējas pārkāpumiem 14 epizodēs, kas attiecas uz 13 iepirkumiem. Tā kā no pierādījumiem secināms, ka pieteicēja ar saviem konkurentiem apmainījās ar informāciju, ko normālos konkurences

apstākļos konkurenti viens otram neizpauž, apgabaltiesa uzskata par nepamatotiem pieteicējas iebildumus, ka nav pierādīta tās pārkāpuma objektīvā puse, vaina un pārkāpuma ietekme uz konkurenci. Pieteicējas darbību mērķis kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci izriet no šo darbību rakstura, tāpēc nav nepieciešams veikt precīzu ekonomiskā labuma aprēķinu, ko pieteicēja guva vai vēlējās gūt, apmainoties ar informāciju.

[3.2] Pieteicēja norāda, ka tā bija spiesta piedalīties sarunu procedūrās un iesniegt savu piedāvājumu arī tad, kad to nevēlējās, jo pretējā gadījumā tā tiktu izslēgta no kvalifikācijas sistēmas. Tiesas ieskatā, arī situācijā, ja tirgus dalībniekiem konkursos negodprātīga rīcība tika uzspiesta vai tirgus dalībnieki uz to tika mudināti, pieteicēja nav atbrīvojama no atbildības par pārkāpumu. Pieteicējai bija iespēja atteikties no prettiesiskas rīcības, informējot atbildīgās iestādes par pārkāpumiem iepirkumu konkursu rīkošanā.

[3.3] Pieteicēja uzskata, ka tās pārstāvis nav pienācīgi iepazīstināts ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2011.gada 10.jūnija lēmumu, tādēļ uz šā lēmuma pamata iegūtie pierādījumi nav pieļaujami. Šis arguments nav pamatots. No 2011.gada 16.jūnija protokola par Konkurences likuma 9.panta piektās daļas 4.punktā paredzēto izmeklēšanas darbību veikšanu izriet, ka pieteicējas pārstāvjiem ir izskaidrotas viņu tiesības un pienākumi, izskaidrotas padomes pārstāvju tiesības un pienākumi, J.Līpenītim izsniegts tiesneša lēmuma noraksts, un viņš ir parakstījis katru šā protokola lapu. Līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka padome pieteicējas pārstāvi nav informējusi par tiesneša lēmumu. Tā kā pieteicēja tiesneša lēmumu nav pārsūdzējusi un tas nav atcelts, uz šā lēmuma pamata iegūtie pierādījumi izskatāmajā lietā ir pieļaujami.

[3.4] Pieteicēja norāda, ka padome pārkāpusi likumā noteikto divu gadu termiņu lēmuma pieņemšanai, jo lieta ierosināta 2011.gada 21.aprīlī, bet lēmums pieņemts 2013.gada 17.jūnijā.

Augstākā tiesa, izvērtējot cita pieteicēja lietu par tā paša lēmuma atcelšanu, atzinusi, ka Konkurences likuma 27.pants ataino likumdevēja priekšstatu par saprātīgu termiņu, kas būtu nepieciešams padomei lietas izmeklēšanai un lēmuma pieņemšanai. Šāds priekšstats veidojas no pagātnes situācijas novērtējuma, prognozēm un politiskiem mērķiem. Tomēr individuālās situācijas var būt ļoti atšķirīgas, tādēļ šāds termiņa vispārinājums var neatbilst konkrētās situācijas apstākļiem.

Termiņa nokavējuma gadījumā likumdevējs nav aizliedzis iestādei izdot administratīvo aktu, taču termiņa kavējuma dēļ šis akts kļūst apstrīdams un pārsūdzams. Tādā gadījumā vērtējams, kāda ir procesuālā pārkāpuma ietekme uz adresāta tiesībām. Procesuālo darbību

termiņa kavējuma, ko pieļāvusi iestāde, gadījumā tiesa vērtē kavēšanās pamatojumu un var to attaisnot.

Ņemot vērā padomes pienākumu uzklaut visu kartelī iesaistīto dalībnieku viedokli, dodot iespēju iepazīties ar lietas materiāliem un nepieciešamību sniegt savu vērtējumu procesa dalībnieku argumentiem, termiņa kavējums ir saistīts ar objektīviem apstākļiem. Termiņa kavējuma laikā padome neveica izmeklēšanas darbības, tādējādi nepasliktinot pārkāpumā iesaistīto personu stāvokli. Termiņa kavējums varēja pārkāpumā iesaistīto uzņēmumu stāvokli pat uzlabot, jo tiem tika dota iespēja iesniegt paskaidrojumus un pierādījumus, kas atspēkotu lietas izpētes gaitā iegūtās ziņas par iespējamajiem pārkāpumiem.

Jānošķir Konkurences likuma 27.pantā paredzētais procesuālais termiņš lēmuma pieņemšanai no noilguma termiņa soda uzlikšanai. Padome, nokavējot likuma 27.panta trešajā daļā paredzēto lēmuma pieņemšanas termiņu, nezaudē tiesības pieņemt lēmumu.

[3.5] Padome lietas dalībnieku darbības pamatoti kvalificējusi kā vienotu un turpinātu pārkāpumu, jo aizliegtas vienošanās gadījumā vienošanās dalībnieku mērķis pēc būtības ir identisks.

[3.6] Pieteicējai uzlikts naudas sods 25 211 latu apmērā. Tā kā padome konstatēja horizontālo kartela vienošanos, kas ir sevišķi smags pārkāpums, padome pamatoti piemēroja Ministru kabineta 2008.gada 29.septembra noteikumu Nr.796 „Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā un 13.pantā paredzētajiem pārkāpumiem” (turpmāk – noteikumi Nr.796) 18.4.apakšpunktu, kas noteic naudas sodu no 1,5 līdz 7 procentu apmēram no pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma.

Lēmumā secināts, ka lietā nav iespējams objektīvi novērtēt katra dalībnieka lomu pārkāpumā. Šis secinājums ir pamatots, ņemot vērā, ka nav iespējams visos gadījumos konstatēt, kurš ir bijis pārkāpuma iniciators, taču visu tirgus dalībnieku loma pārkāpumā bija aktīva, tostarp arī pieteicējas. Šādos apstākļos, lai individualizētu nosakāmā naudas soda apmēru, ņemot vērā pārkāpuma smagumu, padome savas rīcības brīvības ietvaros lietas dalībniekus pamatoti iedalīja vairākās kategorijās, ievērojot to dalību iepirkumos (iepirkumu skaitu), kuros kavēta, ierobežota vai deformēta konkurence. Pieteicēja pēc neatļautas informācijas apmaiņas ir iesniegusi piedāvājumu 13 iepirkumos, līdz ar to pieteicējai noteikts sods 4 procentu apmērā, kas tāpat kā citām sodītajām personām, kuru pārkāpums ilga vairāk par gadu, palielināts par 0,5 procentiem, kopumā nosakot sodu 4,5 procentu apmērā.

Noteikumu Nr.796 23.punktā uzskaitīti gadījumi, kad padome kopējo naudas soda apmēru var samazināt. Padome pamatoti nesamazināja pieteicējai noteikto sodu, jo lietā nav

konstatēti atbildību mīkstinoši apstākļi, arī pieteicēja tādus nenorāda, bet tikai vispārīgi apgalvo, kas sods bija jāsamazina.

[4] Pieteicēja par apgabaltiesas spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību, norādot tajā turpmāk minētos apsvērumus.

[4.1] Lietā nevar izmantot pierādījumus, kas iegūti, pamatojoties uz Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas tiesneša 2011.gada 10.jūnija lēmumu. Pārmeklēšanu uz šā lēmuma pamata varēja veikt tikai pēc šā lēmuma paziņošanas, taču pieteicējai šis lēmums nav paziņots atbilstoši Civilprocesa likuma 231.panta prasībām. Konkurences padomes protokolā nepatiesi norādīts, ka pieteicējai izsniegts lēmuma noraksts. No lietas materiāliem izriet, ka Konkurences padome tiesai lūgusi izsniegt vienu lēmuma norakstu un trīs izrakstus attiecībā uz katru tirgus dalībnieku.

Tiesai bija jāvērtē lēmuma nepārsūdzēšanas iemesli. Pieteicēja netika informēta par lēmumu likumā noteiktajā kārtībā. Pēc iepazīšanās ar lēmumu 2014.gadā pieteicēja uzskatīja par nelietderīgu lūgt termiņa atjaunošanu tiesai, jo lieta jau atradās Administratīvajā apgabaltiesā. Tiesa līdzīgos apstākļos uzskata termiņu par nokavētu un to neatjauno. Tā kā pieteicējai bija liegta iespēja lēmumu pārsūdzēt, tiesas kontrole pār pieteicējas cilvēktiesību ierobežošanu bija jāveic Administratīvajai apgabaltiesai.

Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas tiesneša lēmumā nav ievērotas Konkurences likuma 9.panta piektās daļas 4. un 5.punkta prasības.

[4.2] Judikatūrā atzīts, ka Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 5.punkta piemērošanā ir svarīgi noteikt vienošanās mērķi vai sekas. Tiesa nav izvērtējusi pieteicējas rīcības mērķi un sekas. Pieteicējai nekad nav bijis mērķis deformēt, ierobežot vai kavēt konkurenci. Pieteicējas darbību rezultātā nav notikusi pakalpojumu sadārdzināšana tirgū. Pieteicēja savu darbību rezultātā arī nav guvusi priekšrocības vai labumu. Tiesa atteikusies vērtēt pasūtītāju rīcību, kas līdz ar to liedz objektīvi izvērtēt tirgus dalībnieku rīcību, tās motīvus un sekas. Līdz ar to padomes lēmumā un tiesas spriedumā uzskaitītie pierādījumi nav pietiekami, lai konstatētu Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 5.punktā noteiktā pārkāpuma tiesisko sastāvu.

[4.3] Attiecībā uz pieteicēju nav izvērtēta lietderība un samērīgums, nav ņemts vērā, ka uzņēmums darbojas ekonomiski depresīvā valsts reģionā, soda apmērs arī nav salīdzināms ar gūto labumu. Konkurences padome citās lietās ir atkāpusies no noteikumos Nr.796 noteiktā naudas soda apmēra, vadoties no samērīguma principa. Piemēram, no Konkurences padomes 2011.gada 3.marta lēmuma Nr.E02-15 13.10.apakšpunkta izriet, ka naudas soda samazināšana

ir pamatota ar vispārējiem tiesību principiem un lietderības apsvērumiem, nevis ar specifiskiem konkurences uzrauga darbības kritērijiem (konkurences politika, atšķirīgi preču un pakalpojumu tirgi, ģeogrāfiskie tirgi utt.), kā tas norādīts Augstākās tiesas 2015.gada 8.jūnija spriedumā lietā Nr.SKA-642/2015.

[4.4] Konkurences likuma 27.panta vienīgais mērķis ir noteikt detalizētu lēmuma pieņemšanas termiņa pagarināšanas kārtību un maksimālo lietas izskatīšanas termiņu. Augstākās tiesas tiesnešu atsevišķās domas sakarā ar 2015.gada 5.jūnija spriedumu lietā Nr.SKA-102/2015 apliecina, ka jautājums par procesuālā termiņa nokavēšanas sekām nav viennozīmīgs.

Konkurences padome kā attaisnojumu termiņa kavējumam norāda nepieciešamību uzklaut procesa dalībniekus, izvērtēt saņemtos paskaidrojumus un sniegt atbilstošu pamatojumu. Tie uzskatāmi par jebkurai administratīvajai lietai raksturīgiem apstākļiem, nevis par kādiem ārkārtas, iepriekš neparedzamiem apstākļiem.

[5] Konkurences padome paskaidrojumos lūdz atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību un norāda turpmāk minētos apsvērumus.

[5.1] Pieteicēja subjektīvu iemeslu dēļ nav pārsūdzējusi Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas tiesneša 2011.gada 10.jūnija lēmumu vispārējās jurisdikcijas tiesā. Tiesneša lēmuma kontrole nav veicama administratīvā procesa kārtībā.

[5.2] Pieteicējas argumentiem, ka aizliegto darbību rezultātā nav notikusi pakalpojumu sadārdzināšanās un pieteicēja nav guvusi nekādu labumu, nav nozīmes. Ja konstatēta aizliegta vienošanās, kuras mērķis ir kavēt konkurenci, tās sekas nav jāpierāda.

[5.3] Augstākā tiesa jau ir sniegusi savu vērtējumu Konkurences likuma 27.panta piemērošanai un atzinusi, ka konkrētā lēmuma pieņemšanas termiņa nokavējums ir attaisnojams un tam nav ietekmes uz gala lēmuma spēkā esību.

[5.4] Atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas atziņām konkurenci sargājošās iestādes sodu noteikšanas prakse pati par sevi nerada tirgus dalībniekiem tiesību avotu, kas ļauj vērtēt sodus konkurences lietās. Lēmumi citās lietās var kalpot vienīgi nediskriminācijas principa ievērošanai. Pieteicējas minētajiem apsvērumiem par gūtā labuma analīzi vai darbošanos ekonomiski depresīvā Latvijas reģionā nav nozīmes pie soda noteikšanas.

Lai vienlīdzīgi attiektos pret visiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem, iepirkumu lietās padome veic uzliktā naudas soda samazinājumu, ja aprēķinātais naudas sods ir nesamērīgs pret konkrēto iepirkumu, kuros konstatēta vienošanās, kopējo summu. Konkrētajā lietā šādu

samērīguma pārbaudi iestāde veica attiecībā uz visiem lietas dalībniekiem, samazinot aprēķināto naudas sodu SIA „Latvijas Enerģoceltnieks”.

Motīvu daļa

[6] Saskaņā ar Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 5.punktu ir aizliegtas un kopš noslēgšanas brīža spēkā neesošas tirgus dalībnieku vienošanās, kuru mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana Latvijas teritorijā, tostarp vienošanās par piedalīšanos vai nepiedalīšanos konkursos vai izsolēs vai par šīs darbības (bezdarbības) noteikumiem, izņemot gadījumus, kad konkurenti publiski darījuši zināmu kopīgu piedāvājumu un šā piedāvājuma mērķis nav kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci.

Augstākā tiesa 2009.gada 29.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-234/2009 20.punktā atzina, ka Konkurences likuma 11.panta 1.–7.punktā paredzēto darbību mērķis objektīvā nozīmē vienmēr ir vērsts pret konkurenci. Vēlāk 2014.gada 3.februāra spriedumā lietā Nr.SKA-3/2014 Augstākā tiesa, ievērojot juridiskajā doktrīnā un tiesu nolēmumos paustās atziņas, savu pieeju precizēja, norādot, ka visos Konkurences likuma 11.panta apakšpunktos minētajos gadījumos konkurenci ierobežojošais mērķis nav prezumējams. Tas, vai nolīgumam ir konkurenci ierobežojošs mērķis, jāpārbauda, ievērojot nolīguma saturu, tā mērķi un esošo vai plānoto piemērošanas ekonomisko un tiesisko kontekstu (*sk. minētā sprieduma 9.punktu*).

[7] Izskatāmajā lietā apgabaltiesa ir atsaukusies uz Augstākās tiesas 2009.gada 29.jūnija spriedumā izteiktajām atziņām. Tomēr tas pats par sevi spriedumu nepadara nepareizu.

Tiesa atzinusi par pamatotu Konkurences padomes secinājumu, ka pieteicējas rīcībā ir konstatējamas Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 5.punktā minētās aizliegtās vienošanās pazīmes. Kā izriet no tiesas sprieduma, pieteicēja ar saviem konkurentiem apmainījās ar informāciju, ko normālos konkurences apstākļos konkurenti viens otram neizpauž, proti, sūtījusi citām komercsabiedrībām vai saņēmusi no tām e-pastus ar savām iepirkumu piedāvājumu summām un tāmēm, kā arī pārsūtījusi citas komercsabiedrības tāmi ar iepirkumā piedāvātajām summām. Vēl vienā gadījumā e-pasta sarakste nav konstatēta, taču pie citas komercsabiedrības atrasta pieteicējas tāme ar tās piedāvātajām cenām (*sk. apgabaltiesas sprieduma 8.punktu*).

Augstākajai tiesai nav šaubu, ka ziņu apmaiņa starp potenciālajiem konkurentiem par to, vai un ar kādām cenām tie plāno piedalīties konkrētos iepirkumos, pēc savas būtības (pēc mērķa) vērsta uz konkurences ierobežošanu vai pat izslēgšanu pilnībā.

[8] Pieteicēja uzskata par nepieļaujamiem pierādījumus, kas iegūti pārmeklēšanā, pamatojoties uz Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas tiesneša lēmumu. Šo nostāju pieteicēja pamato ar to, ka lēmums nav tai pienācīgi paziņots un tai nav bijusi iespēja lēmumu pārsūdzēt, kā arī ar argumentiem par tiesneša lēmuma tiesiskumu pēc būtības.

[9] Konkurences likuma 9.panta piektās daļas 4.punkts noteic: Konkurences padomes Izpilddirekcija, Konkurences padomes vārdā veicot tirgus uzraudzību vai izmeklējot šā likuma vai Reklāmas likuma pārkāpumus, ir tiesīga, pamatojoties uz tiesneša lēmumu, policijas klātbūtnē bez iepriekšēja brīdinājuma iekļūt tirgus dalībnieka vai tirgus dalībnieku apvienības vai to darbinieku īpašumā, valdījumā vai lietošanā esošajās neapdzīvojamās telpās, transportlīdzekļos, dzīvokļos, būvēs un citos kustamos un nekustamos objektos, atverot tos un tajos esošās glabātavas, veikt šo objektu un tajos esošo glabātavu piespiedu pārmeklēšanu un tajos esošo mantu un dokumentu, tai skaitā elektroniskās informācijas sistēmā – datoros, disketēs un citos informācijas nesējos – saglabāto ziņu (datu) apskati.

Atbilstoši 9.panta piektās daļas 5.punktam, tādas pašas tiesības, ievērojot minēto kārtību, Izpilddirekcijai ir arī attiecībā uz pārmeklēšanu pie citām personām.

Saskaņā ar Konkurences likuma 9.¹panta pirmo daļu par atļauju veikt minētās darbības lemj rajona (pilsētas) tiesas tiesnesis pēc Konkurences padomes juridiskās adreses. Tiesnesis 72 stundu laikā izskata izpilddirektora iesniegumu un citus dokumentus, kas pamato nepieciešamību veikt šīs darbības, uzklauša Izpilddirekcijas amatpersonas un pieņem lēmumu par darbību atļaušanu vai par atteikumu.

Minētā panta otrā daļa noteic, ka tiesneša lēmuma noraksts nosūtāms Izpilddirekcijai 24 stundu laikā no tā pieņemšanas brīža.

Saskaņā ar 9.¹panta trešo daļu par tiesneša lēmumu 10 dienu laikā no lēmuma saņemšanas dienas var iesniegt sūdzību tiesas priekšsēdētājam. Izpilddirekcijas sūdzību par tiesneša lēmumu izskata izpilddirekcijas pārstāvja klātbūtnē. Personas sūdzību par tiesneša lēmumu izskata Izpilddirekcijas pārstāvja un ieinteresētās puses pārstāvja klātbūtnē. Tiesas priekšsēdētāja lēmums ir galīgs un nav pārsūdzams.

Atbilstoši minētā panta sestajai daļai pierādījumi, kas iegūti, pamatojoties uz pārsūdzēto lēmumu, kurš pilnīgi vai daļēji atcelts vai grozīts, nav izmantojami lietā tādā apjomā, kādā ir atzīts šā lēmuma pretiesiskums.

[10] No minētajām normām izriet, ka lēmumu par atļauju veikt pārmeklēšanu pieņem vispārējās jurisdikcijas tiesas tiesnesis, un šā lēmuma tiesiskuma kontrole ir attiecīgās tiesas priekšsēdētāja kompetencē. Tādēļ pieteicējas iebildumi pret tiesneša lēmumu pēc būtības atstājami bez izvērtēšanas.

[11] Pārbaudot Konkurences padomes lēmuma tiesiskumu administratīvajā procesā, tiesai ir jāvērtē izmantoto pierādījumu pieļaujamība. Pierādījumu pieļaujamība ir atkarīga no tiesneša lēmuma tiesiskuma (*sk. 9.1.panta sesto daļu*), kuru administratīvā tiesa nevar pārbaudīt. Vēl pierādījumu nepieļaujamība var būt saistīta arī ar to, ka personai nav nodrošinātas normās paredzētās procesuālās garantijas, piemēram, pārmeklēšana veikta bez tiesneša lēmuma vai personai nav bijusi iespēja panākt šā lēmuma tiesiskuma pārbaudi.

[12] No Konkurences likuma normām izriet, ka ieinteresētajai personai ir tiesības pārsūdzēt tiesneša lēmumu, ar kuru atļauts veikt likuma 9.panta piektās daļas 4. vai 5.punktā minētās darbības. Personai, lai tā varētu pilnvērtīgi un efektīvi īstenot lēmuma pārsūdzības tiesības, būtu jāiepazīstas ar lēmuma saturu, taču Konkurences likuma normas noteic šā lēmuma paziņošanas kārtību vienīgi attiecībā uz iestādi.

Ņemot vērā Konkurences padomes mērķi pēc iespējas efektīvi veikt konkurences tiesību pārkāpumu izmeklēšanu, kā arī tiesību normas tekstā tieši ietverto norādi, ka padomei ir tiesības veikt pārmeklēšanu *bez iepriekšēja brīdinājuma*, secināms, ka uz tiesneša lēmuma paziņošanu personai nevar attiecināt pēc analogijas tos noteikumus, kas reglamentē lēmuma paziņošanu iestādei. Nepārprotami, ka šādām darbībām jābūt ar pārsteiguma efektu. Ja iestāde un persona par atļauju veikt izmeklēšanas darbību tiktu informētas vienlaicīgi, pārmeklēšanas mērķis būtu apdraudēts. Tā paša iemesla dēļ nav arī pamata pēc analogijas piemērot Civilprocesa likuma normas par lēmuma paziņošanu, uz ko norāda pieteicēja.

[13] Konkurences likuma 9.panta piektās daļas 4. un 5.punktā paredzētā pārmeklēšana satura ziņā un procesuālo priekšnoteikumu ziņā ir salīdzināma ar Kriminālprocesa likumā reglamentēto izmeklēšanas darbību – kratīšanu. Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 179.panta pirmo daļu kratīšana ir telpas, apvidus, teritorijas, transportlīdzekļa un atsevišķas personas piespiedu pārmeklēšana nolūkā atrast un izņemt meklējamo objektu, ja ir pietiekams pamats uzskatīt, ka meklējamais objekts atrodas kratīšanas vietā. Saskaņā ar minētā likuma 180.panta pirmo daļu kratīšana tiek veikta uz izmeklēšanas tiesneša lēmuma pamata.

Ievērojot minēto, kā arī to, ka privātpersonu tiesības gan pārmeklēšanas, gan kratīšanas rezultātā var tikt aizskartas vienlīdz lielā mērā, nebūtu pamata uz šīm darbībām no procesuālo garantiju viedokļa raudzīties būtiski atšķirīgi.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 182.panta otro daļu, uzsākot kratīšanu, izmeklēšanas darbības veicējs izsniedz personai, pie kuras notiek kratīšana, lēmuma par kratīšanu kopiju. Šī persona par to parakstās lēmumā.

Augstākās tiesas ieskatā, minētajā normā ietvertais regulējums pēc analogijas attiecināms uz tiesneša lēmuma paziņošanu, ar kuru Konkurences padomei atļauts veikt pārmeklēšanu. Tādējādi pienākums paziņot personai tiesneša lēmumu par atļauju veikt pārmeklēšanu gulstas tieši uz iestādes pārstāvi. Šāda paziņošanas kārtība ļautu sabalansēt Konkurences padomes izmeklēšanas intereses, no vienas puses, un personas interesi būt informētai par lēmumu, kas to skar, kā arī panākt šā lēmuma tiesiskuma kontroli, no otras puses.

Tāda ir bijusi arī iestādes ierastā prakse līdz šim (*sk. Augstākās tiesas pasūlīto tiesu prakses apskatu par Konkurences likuma 9.panta piektās daļas 4. un 5.punkta piemērošanu; pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/tiesu-prakses-apkopojumi/kriminaltiesibas/>*).

[14] Apgabaltiesa ir pārbaudījusi apstākļus, kas saistīti ar tiesneša lēmuma paziņošanu pieteicējai, un secinājusi, ka pieteicējas pārstāvim ir izsniegts lēmuma noraksts. Tiesas ieskatā, tas izriet no Konkurences padomes darbinieku apmeklējuma laikā sastādītā protokola, kuru pieteicējas pārstāvji ir parakstījuši.

Pieteicēja iebilst pret šo secinājumu pēc būtības, taču kasācijas instances tiesas kompetencē neietilpst lietas faktisko apstākļu noskaidrošana un novērtēšana. Turklāt jautājumam par to, vai iestāde izsniegusi lēmuma norakstu vai izrakstu, nav izšķirošas nozīmes – abos gadījumos persona saņem dokumenta atvasinājumu. Ja tā uzskata, ka ar to nav pietiekami tās tiesību un tiesisko interešu aizsardzībai, pieteicējai ir tiesības uz to norādīt pārsūdzības procesā.

Tā kā lietā konstatēts, ka iestāde pieteicējai ir paziņojusi tiesneša lēmumu, administratīvā procesa kārtībā nav pamata pievērsties jautājumam, kāpēc pieteicēja tiesneša lēmumu nepārsūdzēja.

[15] Pieteicēja nepamatoti uzskata, ka tās motīvam (mērķim), apmainoties ar informāciju par piedāvājumu cenām, pasūtītāju rīcībai un faktiski radītajām vienošanās

sekām, ir nozīme pārkāpuma konstatēšanā (*sk. šā sprieduma 4.2.punktā atreferētos kasācijas sūdzības argumentus*).

Kā pareizi norādījusi apgabaltiesa, Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas izpratnē „mērķis” nenozīmē dalībnieku subjektīvo attieksmi, bet gan attiecīgās vienošanās objektīvo nozīmi un nolūku tajā ekonomiskajā kontekstā, kādā to ir domāts īstenot. Vienošanās mērķa konstatēšanā arī nav būtiski, ka pasūtītāji, izveidojot tādu kvalifikācijas sistēmu iepirkumos, kas tirgus dalībniekiem nav optimāla, iespējams, netieši provocējuši tirgus dalībniekus rīkoties negodprātīgi. Pat ja tā dalībnieka, kurš iepirkumā faktiski nav vēlējies piedalīties un reāli konkurēt, subjektīvais mērķis nav bijis ietekmēt konkurenci, šāda vienošanās objektīvi ir vērsta uz konkurences ietekmēšanu, jo saskaņotās darbības ļāvušas apzināt potenciālo konkurentu rīcību tiem tirgus dalībniekiem, kuri attiecīgajos iepirkumos reāli vēlējušies piedalīties un uzvarēt. Līdz ar to argumentiem par iespējamo pasūtītāju rīcību iepirkumu organizēšanā nav izšķirošas nozīmes, izvērtējot, vai pretendenti pieļāvuši pārkāpumu.

Konstatējot vienošanās mērķi ierobežot, kavēt vai deformēt konkurenci, nav jāpierāda arī faktiskās vienošanās sekas (*sal. Augstākās tiesas 2014.gada 3.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-3/2014 8.punkts*). Līdz ar to pieteicējas norādītajiem apstākļiem, ka pieteicēja nav guvusi labumu no dalības iepirkumos, kā arī pieteicējas darbību rezultātā nav notikusi pakalpojumu sadārdzināšanās tirgū, nav nozīmes pārkāpuma konstatēšanā.

[16] Pieteicēja saistībā ar piemērotā soda samērīgumu, vērsusi uzmanību uz Konkurences padomes praksi, kas liecina, ka saskaņā ar noteikumiem Nr.796 noteiktais soda apmērs bieži ir nesamērīgs, un padome to samazina, balstoties tieši uz samērīguma apsvērumiem.

Tas, ka soda apmērs kādā lietā tiek samazināts samērīguma apsvērumu dēļ, nenozīmē, ka soda nesamazināšana citā lietā uzskatāma par nesamērīgu (vai ka par tādu uzskatāmi noteikumos iestrādātie soda noteikšanas principi).

Augstākā tiesa 2015.gada 8.jūnija spriedumā lietā Nr.SKA-642/2015 atzina, ka Konkurences padome veic individuālu katras lietas īpašo apstākļu analīzi un tai nav saistoši agrāki lēmumi, kas attiecas uz citiem tirgus dalībniekiem, citiem preču vai pakalpojumu tirgiem vai citiem ģeogrāfiskiem tirgiem citos brīžos. Konkurences padomes agrākā lēmumu pieņemšanas prakse nav juridisks ietvars naudas sodiem tirgus dalībnieku darbības pārkāpumos. Lēmumi, kas attiecas uz citām lietām, ir tikai orientējoši. Augstākā tiesa salīdzināšanas nolūkā norādīja arī uz Eiropas Savienības Tiesas atziņām, ka Komisijas iepriekšējā lēmumu pieņemšanas prakse nav izmantojama kā naudas sodu tiesiskais

regulējums konkurences jomā un ka lēmumi, kuri attiecas uz citām lietām, ir tikai orientējoši, nosakot, vai pastāv diskriminācija, ņemot vērā, ka to apstākļi, tādi kā tirgi, produkti, uzņēmumi un attiecīgie laikposmi, visdrīzāk nebūs vienādi. Uzņēmumi, kas ir iesaistīti administratīvajā procesā, kura rezultātā varētu uzlikt naudas sodu par Kopienų konkurences noteikumu pārkāpumu, nevar tiesiski paļauties uz to, ka Komisija nepārsniegs iepriekš praktizēto naudas sodu līmeni vai nemainīs naudas sodu aprēķināšanas metodi. Tiesa šajā sakarā tostarp ir precizējusi, ka šiem uzņēmumiem tādējādi ir jāņem vērā iespēja, ka Komisija jebkurā brīdī var nolemt palielināt naudas sodu apmēru salīdzinājumā ar tiem, kuri piemēroti iepriekš (*sk. minētā sprieduma 8.punktu*).

Tātad tieši katra gadījuma individuālie apstākļi ir tie, kas ietekmē soda apmēru, tostarp tie var ietekmēt arī secinājumus par galīgā soda samērīgumu.

[17] Konkrētajā gadījumā pieteicējai piemērotā soda samērīgums ir izvērtēts. No Konkurences padomes paskaidrojuma un lēmuma pamatojuma ir redzams, ka padome ir izvērtējusi katram tirgus dalībniekam piemērotā soda apmēra attiecību pret to iepirkumu kopējo apjomu, kurā šis tirgus dalībnieks iesniedzis saskaņotu piedāvājumu, ietekmējot konkurenci. Attiecībā uz pieteicēju soda nesamērīgums netika konstatēts.

Pieteicēja uzskata, ka soda samērīgums jāvērtē salīdzinājumā ar personas gūto labumu no vienošanās.

No noteikumiem Nr.796 izriet princips, ka soda noteikšanā iestādei jāvadās no tirgus dalībnieka saimnieciskā stāvokļa rādītāja – apgrozījuma. Tā ir likumdevēja tiesībpolitiska izšķiršanās, un taisnīguma apsvērumi šādā pieejā ir saskatāmi tajā, ka pārkāpuma sekām par līdzīgu pārkāpumu jābūt vienlīdz jūtamām visām personām neatkarīgi no to mantiskā stāvokļa (komersanta gadījumā to var pielīdzināt komercdarbības apjomam jeb apgrozījumam). Nav pamata šādu principu pašu par sevi atzīt par netaisnīgu. Turklāt, kā jau iepriekš norādīts, Ministru kabineta noteikumu Nr.796 23.2.apakšpunkts ļauj iestādei apsvērt, vai konkrētajā gadījumā tomēr neveidojas acīmredzama nesamērība starp pārkāpumu un piemērojamo sodu. Pieteicējas uzskats, ka papildus būtu vērtējams, ka tā darbojas ekonomiski depresīvā reģionā, ir pārlieku vispārīgs, lai to nopietni apsvērtu saistībā ar soda samērīgumu. Turklāt ekonomiski depresīvā reģionā konkurences aizsardzībai ir jo īpaši būtiska nozīme.

[18] Pieteicēja kasācijas sūdzībā izvirza argumentus saistībā ar iestādes lēmuma pieņemšanas termiņa nokavējumu – gan piedāvājot tādu Konkurences likuma 27.panta

interpretāciju, kas strikti noteic lēmumu pieņemšanas termiņus, gan iebilstot pret tiesas secinājumu, ka konkrētajā gadījumā lēmuma pieņemšanas termiņa kavējums ir attaisnojams.

Augstākā tiesa jau iepriekš, izskatot citu personu uzsāktās lietas par to pašu Konkurences padomes lēmumu, ir paudusi savu nostāju par Konkurences padomes pieļautā lēmuma pieņemšanas termiņa nokavējuma nozīmi un ietekmi uz personu tiesībām konkrētajā gadījumā.

Tiesa ir atzinusi, ka termiņa nokavējuma gadījumā likumdevējs nav aizliedzis iestādei izdot administratīvo aktu. Izdošanas termiņa kavējuma dēļ administratīvais akts kļūst apstrīdams vai pārsūdzams tiesā. Tādā gadījumā ir vērtējams, kāda ir procesuālā pārkāpuma ietekme uz adresāta tiesībām. Salīdzinoši, arī procesuālo darbību termiņa kavējuma, ko pieļāvusi iestāde, gadījumā, tiesa vērtē kavēšanās pamatojumu un var to arī attaisnot (*sal. Administratīvā procesa likuma 49.panta ceturtā daļa*). Tiesa arī atzina par pareiziem apgabaltiesa secinājumus, ka termiņa kavējums nav būtiski aizskāris personas tiesības un ir saistīts ar iestādes mērķi nodrošināt personas tiesības uz aizstāvību – uzklaust personu pirms galīgā lēmuma pieņemšanas (*sk., piemēram, Augstākās tiesas 2015.gada 8.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-642/2015 5.punktu*).

Minētās atziņas paustas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta kopsēdē, un šobrīd tiesa neredz pamatu tās pārskatīt. Apgabaltiesa šīs atziņas ir pilnībā ievērojusi.

Ņemot vērā lietā iesaistīto personu daudzumu, kuru tiesa norādījusi spriedumā un kurš liecina par pārbaudāmās informācijas apjomu, kas savukārt var novest pie novēlošanās attiecībā uz personu uzklaustīšanu un tam sekojošu lēmuma termiņa nokavējumu, nav pamatots pieteicējas arguments, ka termiņa nokavējums attaisnots ar ikvienai administratīvajai lietai raksturīgiem apstākļiem.

[19] Apkopojot minēto, apgabaltiesas spriedums atstājams negrozīts, bet pieteicējas kasācijas sūdzība noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 351.pantu, Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2015.gada 14.jūlija spriedumu, bet SIA „Latgales Elektromontāža” kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnese	(<i>paraksts</i>)	R.Vīduša
Tiesnese	(<i>paraksts</i>)	J.Briede
Tiesnese	(<i>paraksts</i>)	I.Skultāne

NORAKSTS PAREIZS

Augstākās tiesas

Administratīvo lietu departamenta

tiesniece

Rīgā 2016. gada 31. martā

R.Vīduša